

1985 Οκτώβρης 17

[ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ, Πρ., ΜΑΛΑΧΤΟΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΑ-
ΔΗΣ, ΣΑΒΒΙΔΗΣ, ΛΩΡΗΣ, ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ, ΠΙΚΗΣ,
ΚΟΥΡΡΗΣ, Δ/σται]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 140 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ.

Μεταξύ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ,

Αιτητή,

v.

ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ,

Καθ' ών η αίτηση.

(ΑΝΑΦΟΡΑ Αρ. 12/85).

Συνταγματικό Δίκαιο—Σύνταγμα Άρθρα 63.1 και 179—
Δίκαιον της ανάγκης—Δεν δικαιολογεί τον επίδικον
νόμον, που είναι ασύμφωνος με το Άρθρο 63.1 του
Συντάγματος—Γιατί ο νόμος αυτός δεν ψηφίσθηκε σαν
νόμος τροποποιητικός του Άρθρου 63.1, που δεν απο- 5
τελεί θεμελιώδη διάταξη.

Στις 26 Ιουλίου 1985 ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας
καταχώρησε, δυνάμει του Άρθρου 140 του Συντάγμα-
τος, την παρούσα Αναφορά στο Ανώτατο Δικαστήριο
για Γνωμάτευση «κατά πόσον ο περί της Παροχής Δι- 10
καιώματος Ψήφου στους Συμπληρώσαντες το Δέκατο
Όγδοο Έτος της Ηλικίας τους (Προσωρινές Διατά-
ξεις) Νόμος του 1985 βρίσκεται σε αντίθεση ή είναι
ασύμφωνος με τις Διατάξεις των Άρθρων 63 και 179
του Συντάγματος». (Το κείμενο του επίδικου νόμου δη- 15
μοσιεύεται στις σελίδες 2228-2229).

Αποφασίσθηκε: Από τους κ.κ. Τριανταφυλλίδη
Πρ. και Μαλαχτό, Δημητριάδη, Σαββίδη, Λώρη, Στυλι-
ανίδη και Κούρρη Δ/στές: (1) Ο επίδικος νόμος, που
προνόει ότι πολίτες που έχουν συμπληρώσει το δέκα- 20
το όγδοο έτος της ηλικίας τους δικαιούνται να εγγρα-

* An English translation of this decision appears at pp. 2231-2236 post.

φούν ως εκλογείς, αντιβαίνει προς το Άρθρο 63.1 του Συντάγματος.

5 (2) Το Δίκαιο της ανάγκης δεν δικαιολογεί τον πιά πάνω νόμο γιατί ο νόμος αυτός δεν θεσπίσθηκε σαν τροποποιητικός του Άρθρου 63.1 που δεν είναι θεμελιώδες Άρθρο του Συντάγματος.

10 (3) Επειδή ο επίδικος νόμος έχει θεσπισθεί ως ενιαία και αδιαχώριστη νομοθετική διάταξη, είναι ολόκληρος αντίθετος με το Σύνταγμα και ως εκ τούτου είναι αντισυνταγματικός και ως αντίθετος με το Άρθρο 179 του Συντάγματος.

15 Απο τον κ. Πική, Δ/στή: Το Δίκαιον της ανάγκης δεν δικαιολογεί τον επίδικο νόμο. Προσφυγή στο δίκαιο της ανάγκης θα εδικαιολογείτο μόνο αν χωρίς τη συμμετοχή της νέας τάξεως ψηφοφόρων το εκλογικό σώμα θα αδρανούσε. Τέτοια διαπίστωση δεν γίνεται στον υπό κρίση νόμο και ούτε θα μπορούσε να ευσταθήσει. Εν όψει των περιοριστικών διατάξεων των Άρθρων 63.1 και 179 του Συντάγματος το Δικαστήριο δεν 20 έχει ευχέρεια να προσαρμόσει το δίκαιο στα νέα κοινωνικά δεδομένα.

Γνωμάτευση ως ανωτέρω.

Αποφάσεις αναφερόμενες στην Απόφαση:

25 Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας ν. Ιμπραχίμ και άλλων, 1964 Α.Α.Δ. 195'

Αλούπας ν. Εθνικής Τράπεζας (1983) 1 Α.Α.Δ. 55.

Αναφορά.

30 Αναφορά από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στο Ανώτατο Δικαστήριο για γνωμάτευση κατά πόσο ο περί της Παροχής Δικαιώματος Ψήφου στους Συμπληρώσαντες το Δέκατο Όγδοο Έτος της Ηλικίας τους (Προσωρινές Διατάξεις) Νόμος του 1985 βρίσκεται σε αντίθεση ή είναι ασύμφωνος με τις Διατάξεις των Άρθρων 63 και 179 του Συντάγματος.

35 Α. Λουκαΐδης, Βοηθός Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, και Ρ. Γράβρηλίδης Ανώτερος Δικη-

γόςρος της Δημοκρατίας, δια τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

A. Μαρκίδης, δια τη Βουλή των Αντιπροσώπων.

Cur. adv. vult.

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ Πρ. ανέγνωσε την γνωμάτευση του Δικαστηρίου: Στις 26 Ιουλίου 1985 ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας καταχώρησε, δυνάμει του Άρθρου 140 του Συντάγματος, την παρούσα Αναφορά στο Ανώτατο Δικαστήριο για Γνωμάτευση «κατά πόσον ο περί της Παροχής Δικαιώματος Ψήφου στους Συμπληρώσαντες το Δέκατο Όγδοο Έτος της Ηλικίας τους (Προσωρινές Διατάξεις) Νόμος του 1985 βρίσκεται σε αντίθεση ή είναι ασύμφωνος με τις Διατάξεις των Άρθρων 63 και 179 του Συντάγματος.» 5 10

Ο προαναφερθείς Νόμος ψηφίστηκε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 11 Ιουλίου 1985 (το κείμενο του Νόμου επισυνάπτεται). 15

Στις 12 Ιουλίου 1985 η Βουλή των Αντιπροσώπων απέστειλε τον εν λόγω Νόμο στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ο οποίος, πριν τον εκδώσει, δυνάμει του Άρθρου 52 του Συντάγματος, καταχώρησε την παρούσα Αναφορά. 20

Το Ανώτατο Δικαστήριο στις 20 Σεπτεμβρίου 1985 άκουσε, μέσω των συνηγόρων τους, τις απόψεις του Προέδρου της Δημοκρατίας και της Βουλής των Αντιπροσώπων, σύμφωνα με το Άρθρο 140.2 του Συντάγματος.

Το Ανώτατο Δικαστήριο ερεύνησε το θέμα που τέθηκε υπό την κρίση του και η ομόφωνη Γνωμάτευση της πλειοψηφίας των Μελών του (Μ. Τριανταφυλλίδη, Γ. Μαλαχτού, Δ. Δημητριάδη, Λ. Σαββίδη, Α. Λώρη, Δ. Στυλιανίδη και Α. Κούρρη) είναι η ακόλουθη: 25

1. Το Άρθρο 63.1 του Συντάγματος καθορίζει ρητά ότι «πας πολίτης της Δημοκρατίας έχων συμπληρώσει το εικοστόν πρώτον έτος της ηλικίας αυτού..... δικαιούται να εγγραφή ως εκλογεύς». 30

2. Ως εκ τούτου ο υπό κρίση Νόμος ο οποίος προνοεί ότι

δικαιούνται να εγγραφούν ως εκλογείς πολίτες οι οποίοι έχουν συμπληρώσει μόνο το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους ευρίσκεται σε αντίθεση και είναι ασύμφωνος προς το εν λόγω Άρθρο 63.1.

- 5 3. Η αιτιολογία που αναφέρεται στο προοίμιο του υπο κρίση Νόμου καταδεικνύει ότι είναι αναμφίβολα επιθυμητό να αποκτήσουν το δικαίωμα ψήφου οι πολίτες της Δημοκρατίας οι οποίοι έχουν συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους. Δεν δικαιολογείται όμως δύναμι του 10 «Δικαίου της Ανάγκης» η θέσπιση του υπό κρίση Νόμου ο οποίος ευρίσκεται σε αντίθεση και είναι ασύμφωνος προς το Άρθρο 63.1 του Συντάγματος και δεν έχει θεσπιστεί ως τροποποιητικός του εν λόγω Άρθρου 63.1 το οποίο 15 δεν είναι θεμελιώδες Άρθρο του Συντάγματος. Δέον δε να τονιστεί ότι στην παρούσα υπόθεση το Ανώτατο Δικαστήριο δεν έχει κληθεί να γνωματεύσει, δύναμι του Άρθρου 140 του Συντάγματος, εν σχέσει με θέμα τροποποιήσεως του Άρθρου 63.1 του Συντάγματος.

- 20 4. Επειδή είναι καταφανές ότι ο υπό κρίση Νόμος, ο οποίος ευρίσκεται σε αντίθεση και είναι ασύμφωνος προς το Άρθρο 63.1 του Συντάγματος, έχει θεσπιστεί ως ενισιαία και αδιαχώριστη νομοθετική διάταξη, δια τούτο ολόκληρος ο εν λόγω Νόμος ευρίσκεται σε αντίθεση και είναι ασύμφωνος προς το Σύνταγμα και ως εκ τούτου είναι 25 αντι συνταγματικός ως αντίθετος και ασύμφωνος και προς το Άρθρο 179 του Συντάγματος.

Η παρούσα Γνωμάτευση κοινοποιείται, σύμφωνα με το Άρθρο 140.2 του Συντάγματος, στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και στη Βουλή των Αντιπροσώπων.

(-ΝΟΜΟΣ ΠΟΥ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΠΡΟΣΩΡΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΨΗΦΟΥ ΣΕ ΠΟΛΙΤΕΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩ-

5 ΣΕΙ ΤΟ ΔΕΚΑΤΟ ΟΓΔΟΟ ΕΤΟΣ ΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΤΟΥΣ

Επειδή το Σύνταγμα της Δημοκρατίας παρέχει δικαίωμα ψήφου στους συμπληρώσαντες το εικοστό πρώτο έτος της ηλικίας τους,

Προοίμιο.

10 Και επειδή, βάσει νόμου θεσπισθέντος υπό ιδιάζουσες συνθήκες μετά την έναρξη ισχύος του Συντάγματος, οι συμπληρώσαντες το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους υποχρεούνται σε εκτέλεση στρατιωτικής θητείας και κρί-

15 νονται ώριμοι να αναλάβουν την ευθύνη της στρατιωτικής ασφάλειας του Κράτους,

Και επειδή, με τις κρατούσες σήμερα κοινωνικές αντιλήψεις, οι συμπληρώσαντες το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους κρίνονται κατά

20 πάντα ώριμοι να εκφράσουν πολιτική άποψη,

Και επειδή αναγνωρίζεται η ανάγκη προς παροχή δικαιώματος ψήφου σε πρόσωπα καθόλα ώριμα προς άσκηση του δικαιώματος αυτού,

Και επειδή, μέχρις ότου το όλο συνταγματικό θέμα της Δημοκρατίας τελικά αποφασισθεί και λυθεί, είναι ανάγκη να ρυθμιστεί το θέμα αυτό με προσωρινής φύσεως νομοθετικές δια-

25 τάξεις,

Για τους λόγους αυτούς η Βουλή των Αντιπροσώπων ψηφίζει τα ακόλουθα:-

30

1. Ο παρών Νόμος θα αναφέρεται ως ο περί της Παροχής Δικαιώματος Ψήφου στους Συμπληρώσαντες το Δέκατο Όγδοο Έτος της Ηλικίας τους (Προσωρινές Διατάξεις) Νόμος του 1985.

35

Συνοπτικός τίτλος.

2. Στον παρόντα Νόμο-

Ερμηνεία

«Δημοκρατία» σημαίνει την Κυπριακή Δημοκρατία

«νόμος» σημαίνει οποιαδήποτε νομοθετικής φύσεως διάταξη

5 «πολίτης» σημαίνει πολίτη της Δημοκρατίας.

3. - (1) Ανεξάρτητα από τις διατάξεις οποιουδήποτε νόμου, παρέχεται το δικαίωμα ψήφου σε πολίτες που έχουν συμπληρώσει το ζέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους.

Δικαίωμα ψήφου στους συμπληρώσαντες το δέκατο όγδοο έτος

- 10 (2) Πολίτες, που έχουν συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους, εφόσον κατέχουν όλα τα κατά νόμο απαιτούμενα προς εγγραφή προσόντα, δικαιούνται να εγγραφούν στον εκλογικό κατάλογο ως εκλογείς αναφορικά με οποιαδήποτε κατά νόμο ενεργούμενη στη Δημοκρατία εκλογή.

20 ΠΙΚΗΣ Δ.: Συμφωνώ ότι ο περί της Παροχής Δικαιώματος Ψήφου στους Συμπληρώσαντες το Δέκατο Έτος της Ηλικίας τους (Προσωρινές Διατάξεις) Νόμος του 1985 είναι στο σύνολο του αντισυνταγματικός διότι οι πρόνοιες του είναι αντίθετες και ασύμφωνες με τις πρόνοιες του άρθρου 63.1 αναφορικά με την ηλικία των εκλογέων και τις πρόνοιες του άρθρου 179.1 που καθορίζουν ότι το Σύνταγμα είναι «ο υπέρτατος νόμος της Δημοκρατίας». Οι λόγοι για τους οποίους καταλήγω στο συμπέρασμα αυτό είναι:

25 (1) Εκλογικό δικαίωμα έχει, όπως ορίζει το άρθρο 63.1 του Συντάγματος, μόνο πολίτης «... έχων συμπληρώσει το εικοστόν πρώτον έτος της ηλικίας αυτού και έχων τα υπό του εκλογικού νόμου καθοριζόμενα προσόντα διαμονής...». Ενώ η ρύθμιση της διαμονής του εκλογέα αφήνεται στον κοινό νομοθέτη η ηλικία των ψηφοφόρων καθορίζεται κατά τρόπο οριστικό στο Σύνταγμα. Ο περιορισμός αυτός αναγνωρίζεται στο προίμιο του κρινόμενου νόμου. Επικαλείται η Βουλή το δίκαιο της ανάγκης σαν βάση για την παρέκκλιση από τις πρόνοιες του Συντάγματος. Τό μόνο ερώτημα που καλούμεθα να απαντήσουμε είναι αν συντρέ-

χουν οι προϋποθέσεις που δικαιολογούν προσφυγή στο δικαιο της ανάγκης.

(2) Όπως ο όρος «ανάγκη» υποδηλώνει και η νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου⁽¹⁾ υποστηρίζει το δικαιο της ανάγκης αποτελεί ύστατο μέτρο επίκληση του οποίου δικαιολογείται μόνο όταν απειλείται η λειτουργία των συνταγματικών θεσμών. Το δικαιο της ανάγκης αποτελεί μέτρο αυτοάμυνας για την προστασία της Πολιτείας από τις καταστρεπτικές συνέπειες καταρρεύσεως της συνταγματικής τάξεως και των θεσμών του δικαίου. Στην ουσία αποτελεί εφεδρία του δικαίου για κατοχύρωση της συνταγματικής τάξεως. Τό δικαιο της ανάγκης δεν αποτελεί μέσον παρακάμψεως των προνοιών του Συντάγματος ούτε διέξοδο από τις περιοριστικές του διατάξεις. Προσφυγή στο δικαιο της ανάγκης θα εδικαιολογείτο μόνο αν το εκλογικό σώμα θα αδρανούσε χωρίς τη συμμετοχή της νέας τάξεως των ψηφοφόρων. Τέτοια διαπίστωση δεν γίνεται στον υπό κρίση νόμο και ούτε θα μπορούσε να ευσταθήσει.

Η διαπίστωση ότι είναι πολιτικά επιθυμητό και κοινωνικά επωφελές να δοθεί το δικαίωμα ψήφου σε πρόσωπα που έχουν συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους δεν παρέχει ευχέρεια στον νομοθέτη να παρεκκλίνει από τις συνταγματικές διατάξεις. Ούτε το Δικαστήριο έχει διακριτική ευχέρεια να προσαρμόσει το δικαιο στα νέα κοινωνικά δεδομένα εν όψει των περιοριστικών διατάξεων του άρθρου 63.1 και του άρθρου 179.1 του Συντάγματος που καθιστά το Σύνταγμα τον υπέρτατο νόμο της Πολιτείας.

Για τους πιο πάνω λόγους ο νόμος είναι αντισυνταγματικός και δεν μπορεί να εκδοθεί.

Γνωμάτευση ως ανωτέρω. 30

⁽¹⁾ Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας v. Μουσταφά Ιμπραχίμ και Άλλων, 1964 Α.Α.Δ. 195 και Αλούπας v. Εθνικής Τράπεζας (1983) 1 Α.Α.Δ. 55

This is an English translation of the texts of this decision in Greek reported at pp. 2224-2230 ante.

1985 October 17

[TRIANTAFYLLIDES, P., MALACHTOS, DEMETRIADES,
SAVVIDES, LORIS, STYLIANIDES, PIKIS, KOURRIS, JJ.]

IN THE MATTER OF ARTICLE 140
OF THE CONSTITUTION

THE PRESIDENT OF THE REPUBLIC,

Applicant,

and

THE HOUSE OF REPRESENTATIVES,

Respondents.

(Reference No. 12/85).

5 *Constitutional Law—Constitution, Articles 63 and 179—Law of Necessity—Does not justify sub judice Law which is inconsistent with Article 63.1 of the Constitution—Because such law has not been passed as an amendment to Article 63, which is not a basic Article of the Constitution.*

10 On the 26th July 1985 the President of the Republic referred, under Article 140 of the Constitution, to the Supreme Court for its Opinion the question as to whether the Franchise of the Eighteen Years Old (Temporary Provisions) Law, 1985, is repugnant to, or inconsistent with, the provisions of Articles 63 and 179 of the Constitution. (The text of the sub judice law is quoted at pp. 2234-2235 post).

15 *Held, Per Triantafyllides, P. and Malachtos, Demetriadis, Savvides, Loris, Stylianides and Kourris, JJ.:* (1) The sub judice law which provides that citizens who have attained the age of 18 shall have the right to be registered

as electors is repugnant to and inconsistent with Article 63.1 of the Constitution.

(2) The enactment of the said law cannot be justified by the law of necessity, because the said law has not been passed as an amendment of Article 63.1 which is not a basic Article of the Constitution. 5

(3) As the said law has been enacted as an integral and indivisible provision, it is as a whole, repugnant to the Constitution and therefore, repugnant to and inconsistent also with Article 179 of the Constitution. 10

Per Pikis, J.: The law of necessity does not justify the sub judge law. Recourse to such law would be justified only if the electoral body would become inert without the participation of the new class of voters. But the sub judge law is not founded upon such a premise nor could its existence be validly assumed. In view of the restrictive provisions of Articles 63.1 and 179 the Court has no discretion to adjust the law to the new social needs. 15

Opinion accordingly.

Cases referred to: 20

The Attorney-General of the Republic v. Ibrahim and others, 1964 C.L.R. 195;

Aloupas v. The National Bank of Greece (1983) 1 C.L.R. 55.

Reference. 25

Reference by the President of the Republic for the opinion of the Supreme Court whether the Franchise of the Eighteen Years Old (Temporary Provisions) Law, 1985 is repugnant to or inconsistent with the provisions of Articles 63 and 179 of the Constitution. 30

L. Loucaides, Deputy Attorney-General of the Republic with *R. Gavrielides* Senior Counsel of the Republic, for the President of the Republic.

A. Markides, for the House of Representatives.

Cur adv. vult. 35

TRIANAFYLLIDES P. read the Opinion of the Court: On the 26th July 1985 the President of the Republic referred, under Article 140 of the Constitution, to the Supreme Court for its Opinion the question as to whether the Fran-
5 chise of the Eighteen Years Old (Temporary Provisions) Law, 1985, is repugnant to, or inconsistent with, the provisions of Articles 63 and 179 of the Constitution.

The said Law was enacted by the House of Representa-
10 tives on the 11th July 1985 (the text of the Law is attached hereto).

On the 12th July 1985 the House of Representatives transmitted the Law to the President of the Republic, who, before promulgating it in accordance with Article 52 of the Constitution, filed the present Reference.

15 The Supreme Court, on the 20th September 1985 heard, through their counsel, arguments on behalf of the President of the Republic and of the House of Representatives, in accordance with Article 140.2 of the Constitution.

The Supreme Court considered the question referred to
20 it and the unanimous Opinion of the majority of its Members (M. Triantafyllides, Y. Malachtos, D. Demetriades, L. Savvides, A. Loris, D. Stylianides and A. Kourris) is the following:

1. Article 63.1 of the Constitution provides expressly
25 that "every citizen of the Republic who has attained the age of twenty-one years.... shall have the right to be registered as an elector."

2. Consequently the sub judice Law which provides that
30 citizens who have attained only the age of eighteen years shall have the right to be registered as electors is repugnant to, and inconsistent with, the aforesaid Article 63.1.

3. The reasons which are stated in the preamble to the
35 sub judice Law establish that it is undoubtedly desirable to grant the right to vote to citizens of the Republic who have attained the age of eighteen years. There cannot be justified, however, by virtue of the "Law of Necessity", the enactment of the sub judice Law, which is repugnant to, and inconsistent with, Article 63.1 of the Constitution and which
40 63.1, which is not a basic Article of the Constitution. It

as to be stressed that in the present case the Supreme Court has not been called upon to give its Opinion, pursuant to Article 140 of the Constitution, in relation to the matter of amending Article 63.1 of the Constitution.

4. Since it is obvious that the sub judice Law, which is repugnant to, and inconsistent with, Article 63.1 of the Constitution, has been enacted as an integral and indivisible legislative provision, it follows that such Law is, as a whole, repugnant to, and inconsistent with, the Constitution and, therefore, it is unconstitutional as being repugnant to, and inconsistent with, also, Article 179 of the Constitution.

The present Opinion is notified, in accordance with Article 140.2 of the Constitution, to the President of the Republic and the House of Representatives.

“A LAW WHICH CONTAINS TEMPORARY PROVISIONS IN RESPECT OF THE GRANT OF THE RIGHT TO VOTE TO CITIZENS OF THE REPUBLIC WHO HAVE ATTAINED THE AGE OF 18.

Whereas the Constitution of the Republic grants the right to vote to those who have attained the age of 21,

And whereas, in accordance with a law which was passed under special circumstances after the coming into force of the Constitution, those who have attained the age of 18 are bound to enlist for military service and are considered as mature to undertake the responsibility of the military security of the state,

And whereas in accordance with present-day social values those who have attained the age of 18 are considered as mature to express political opinions,

And whereas the necessity of granting the right to vote to those, who are in all respects mature to exercise such right, is recognised,

And whereas, until the whole Constitutional problem of the Republic is determined and

solved, it is necessary to regulate the above matter by legislative provisions of a temporary nature,

5 Now therefore the House of Representatives enacts as follows:

1. This law shall be cited as The Franchise of the 18 Years Old (Temporary Provisions) Law, 1985.

Short title.

2. In this law -

Interpretation

10 "Republic" means the Republic of Cyprus

"law" means any provision of a legislative nature.

3. (1) Notwithstanding the provisions of any law, the right to vote is granted to citizens, who have attained the age of 18.

Right to vote to those who have attained the age of 18

15 (2) Citizens, who have attained the age of 18 shall have the right to be registered as electors in the electoral list in respect of any election which takes place in accordance with any law in the Republic, provided that they have all the qualifications required by law for such registration").

25 PIKIS J.: I agree that the Conferment of the Right to Vote to Persons who Complete their Eighteen Year of Age (Temporary Provisions) Law 1985, is in its entirety unconstitutional because its provisions are repugnant to and inconsistent with those of Article 63.1 respecting the age of voters and the provisions of Art. 179.1 of the Constitution that establish the Constitution to be "... the supreme law of the Republic". My reasons for this conclusion are:

35 (1) Electoral right vests, as provided in Article 63.1, in every citizen of the Republic "... who has attained the age of 21 years and has such residential qualifications as may be prescribed by the Electoral Law...". While the definition of the residential qualifications is left to the ordinary legislator, the age of the voters is specified in a manner definite in the Constitution. This limitation of the right to vote is recognized in the preamble to the law. The House

of Representatives invokes the law of necessity as justification for the deviation from the provisions of the Constitution. The only question we are required to answer is whether there exist the necessary prerequisites for recourse to the law of necessity.

5

(2) As the term "necessity" denotes and the caselaw of the Supreme Court⁽¹⁾ supports, the law of necessity is a measure of last resort recourse to which is justified only when the institutions envisaged by the Constitution are threatened with collapse. The law of necessity is a measure of self-defence for the protection of the State from the destructive consequences of collapse of constitutional order and the rule of law. In essence it is a reserve power for the entrenchment of constitutional order. The law of necessity is not a means of bypassing the provisions of the Constitution nor an exit route from the limitative provisions of the Constitution. Recourse to the law of necessity would be justified only if the electoral body would become inert without the participation of the new class of voters. The law is not founded upon such a premise nor could its existence be validly assumed.

10

15

20

The conclusion that it is politically desirable and socially beneficial to confer the right to vote to persons who have attained the age of 18 does not vest any discretion in the legislature to deviate from the provisions of the Constitution. Nor does the Court have any discretion to adjust the law to the new social reality in view of the restrictive provisions of Article 63.1 and those of Article 179.1 of the Constitution that make the Constitution the supreme law of the land.

25

30

For the above reasons the law is unconstitutional and as such cannot be promulgated.

Opinion as above.

⁽¹⁾ Attorney-General v. Mustafa Ibrahim and Others, 1964 C.L.R. 195, and Aloupas v. National Bank of Greece (1983) 1 C.L.R. 55.